

Verschil mag er zijn

Lesvoorbereiding

Korte omschrijving van de les

De leerlingen luisteren naar het gedicht 'Onweer in de grond' van Kasper Peters. De leerlingen geven door te tekenen hun interpretatie van het gedicht weer. Deze tekeningen geven aanleiding voor een (filosofisch) gesprek tussen de leerkracht en de leerlingen over verschillen in beleving.

Doel van de les

De leerling kan:

- zich inleven in de wensen, gevoelens en opvattingen van anderen;
- in een gesprek een mening van een ander vergelijken met die van hemzelf;
- in een gesprek openstaan voor meningen en visies van anderen;
- vertellen of hij/zij het wel of niet eens is met de mening van een ander en waarom;
- de inhoud van een gedicht omzetten naar beeld (een tekening);
- zijn/haar beeld vergelijken met dat van een ander zonder hier een waardeoordeel aan te geven.

Lesspecificaties

Duur

30 - 45 minuten

Materialen

- Gedicht 'Onweer in de grond' (om uit te printen of te laten zien op het digibord)
- Illustraties horende bij het gedicht (klaarzetten op digibord)
- Per leerling een tekenpapier (A5 of A4)
- Per leerling een tekenpotlood
- Kleurpotloden

Vorbereiding

- Lees het gedicht 'Onweer in de grond'
 - Bekijk de illustraties
 - Print het gedicht uit of zet het klaar op het digibord
 - Zet de illustraties klaar op het digibord voor het nagesprek
 - Leg het tekenmateriaal klaar
-

Introductie

2 minuten

Lees het gedicht op rustige toon aan de kinderen voor. Vraag ze om hun ogen te sluiten en alleen te luisteren naar wat er voorgelezen wordt. Let op de reacties van de leerlingen.

Instructie

3 minuten

Vertel dat je tijdens het verhaal hebt gelet op de reacties van de kinderen. Noem er een paar op:

'Ik zag dat jij...', 'Ik hoorde jou...', 'Hoe kwam het dat jij...?' Ga hierover kort in gesprek met de kinderen.

Stel vervolgens de vraag:

- Wat zag je voor je toen je met je ogen dicht naar het gedicht luisterde?

Laat twee leerlingen kort op deze vraag reageren.

Vertel dat je het gedicht nogmaals aan de leerlingen voorleest. Geef aan dat de leerlingen daarbij de beelden tekenen zoals ze die voor zich zien.

Deel de tekenpapieren uit. Vraag de leerlingen hun grijs potlood te pakken (of deel ze uit).

Uitvoering

15-20 minuten

Lees het gedicht nogmaals voor. Doe het dit keer per strofe.

Na het voorlezen van een strofe tekenen de leerlingen de beelden die ze voor zich zien. Voor het tekenen hebben de leerlingen 2 minuten de tijd. Zet een timer (op het digibord).

Lees eventueel, terwijl de leerlingen tekenen, de strofe nog een keer voor.

Herhaal het bovenstaande voor de tweede, derde en vierde strofe van het gedicht.

Zorg dat leerlingen kleurpotloden bij de hand hebben. Geef ze nog 5 – 10 minuten om hun tekening in te kleuren waar ze dat nodig vinden. Geven leerlingen aan dat het tekenen met grijs potlood past bij hun beelden, dan is dat goed.

Variant 1

Vraag de leerlingen om hun een tekening met verhaal mee te nemen in de kring om gezamenlijk te bespreken.

Variant 2

Na het tekenen vertellen de leerlingen in hun (tafel)groepje, om de beurt, aan elkaar over de situatie die ze hebben getekend. Vraag de andere kinderen te luisteren, terwijl een tafelgenoot vertelt over zijn/haar tekening. Zet de timer steeds op één minuut.

Vraag de leerlingen om uit ieder groepje een tekening met verhaal mee te nemen in de kring om gezamenlijk te bespreken

Afsluiting

10-15 minuten

Ga met de leerlingen in gesprek over hun eigen beelden bij het gedicht.

Geef hen daarbij de ruimte om hun verhaal bij het gedicht te vertellen. Bied andere leerlingen de mogelijkheid om hierop te reageren.

Stel vragen die richting geven aan het gesprek, zoals:

- Welk gevoel kreeg je bij het luisteren naar het gedicht?
- Welke zinnen snap je goed?
- Welke zinnen of woorden klinken ingewikkelder?
- Wat zou de dichter bedoelen met...?
- Waar vind je de woorden/zinnen bij passen?
- Wat heb je getekend uit het gedicht?
- Waarom heb je er voor gekozen het zo te tekenen?
- Waar dacht je aan bij het horen van die zin of woorden?
- Met welk gevoel zou de dichter het geschreven hebben?

Op het digibord kun je per strofe de bijbehorende illustraties laten zien. Welke verschillen of overeenkomsten zien de leerlingen met hun tekeningen. Waarom denken ze dat de illustrator het op deze manier heeft weergegeven? Geef aan dat ieder beeld, van de leerlingen of de illustrator, passend is. Het gaat om de eigen beleving/interpretatie van het gedicht. Hang na de les de tekeningen van de leerlingen op in de klas.

Achtergrondinformatie

Waarom filosoferen met kinderen?

Bij het filosoferen met kinderen worden vragen gesteld die geen eenduidig antwoord hebben. Door hier gezamenlijk bij stil te staan, en kinderen volledig de ruimte te geven voor het zelfstandig ontdekken van een antwoord en het samen reflecteren op elkaars ideeën, kan een filosofisch gesprek bijdragen aan de ontwikkeling van kritisch-en creatief-denkvaardigheden.

Hoe filosofeer je met kinderen van groep 3/4?

1. Filosofie is voor kinderen van deze leeftijd helemaal nieuw, verwacht daarom niet dat er diepgaande gesprekken over filosofische vragen zullen ontstaan. Een filosofieles voor deze kinderen is om ze kennis te laten maken met het nadenken over de onderwerpen, en om ze te stimuleren met elkaar te praten en een mening te vormen.
2. Hou vaart in de les! Zo hou je de aandacht en dwalen kinderen niet af.
3. Laat de kinderen aan het woord; als leerkracht stel je vragen, en geef je kinderen de beurt. Laat je eigen mening dus achterwege. Hierdoor geef je kinderen de volledige ruimte om hun eigen mening te vormen, en ze zullen zich niet laten leiden door verwachtingen of gewenste antwoorden. Dit betekent ook dat je meningen van kinderen op een gelijke manier beoordeelt.
4. Vraag kinderen expliciet om goed naar elkaar te luisteren, en op elkaar te reageren. Kinderen willen namelijk vaak hun eigen verhaal vertellen aan de meester/juf, terwijl het gesprek zich verder kan ontwikkelen wanneer ze met elkaar in gesprek gaan.
5. Een goede voorbereiding op zoveel mogelijk verschillende wendingen van het klasgesprek zorgt ervoor dat je scherper kunt reageren in de discussie.
6. Het is leerzaam om regelmatig met de kinderen te reflecteren op de filosofielessen. Vraag ze wat ze denken dat filosofie is, wat ze hebben geleerd bij een les, en waarom het bij filosofie belangrijk is om gedachten met elkaar te delen. Zo weet je als leerkracht hoe kinderen een filosofieles ervaren, en zullen de kinderen zich bewuster worden van het doel van filosofie.

Een deelgebied van de filosofie is de ethiek, waarbij wordt nagedacht over "het juiste handelen". Bij ethiek worden vaak morele dilemma's besproken, om er zo achter te komen welke regels een mens zou moeten volgen. Dit klinkt abstract, en termen als 'ethiek' en 'morele dilemma's' zijn te moeilijk voor groep vier, maar de vraagstukken zijn vaak juist intuïtief, en kunnen vereenvoudigd worden voor jonge kinderen.

Uit/naar: Booy, H. (2013) Kunnen dieren denken? Filosoferen met kinderen uit groep vier (bijlage 7 bij de scriptie *Filosoferen met kinderen – De ontwikkeling van een lesmethode voor verschillende leeftijdsgroepen*)
